

Maria Wosiek

Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w okresie od 10 listopada 1963 do 10 marca 1966

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce
literatury polskiej 58/1, 307-311

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

IV. K R O N I K A

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. ADAMA MICKIEWICZA W OKRESIE OD 10 LISTOPADA 1963 DO 10 MARCA 1966

Ustępujący Zarząd Główny w składzie: prezes — prof. dr Julian Krzyżanowski; wiceprezesa — prof. dr Eugeniusz Sawrymowicz, doc. dr Edmund Jankowski; sekretarz — mgr Andrzej Kozłowski; skarbnik — dr Stanisław Świrko; członkowie Zarządu — mgr Maria Bokszezanin, mgr Paweł Bagiński, prof. dr Jan Zygmunt Jakubowski, prof. dr Janina Kulczycka-Saloni, prof. dr Zdzisław Libera, prof. dr Juliusz Nowak-Dłużewski, doc. dr Jerzy Pelc, dr Stanisław Rutkowski, mgr Jadwiga Rużyło-Stasiakowa, mgr Alicja Szlązakowa, mgr Ryszard Wojciechowski, prof. dr Kazimierz Wyka; oraz Komisja Rewizyjna w składzie: prof. dr Zofia Szmydtowa (przewodnicząca), prof. dr Jan Dürr-Durski, doc. dr Maria Straszewska, doc. dr Stefan Treugutt — zostały wybrane przez Walny Zjazd Delegatów Towarzystwa 10 listopada 1963 w Katowicach.

Dwuletni okres kadencji Zarządu upłynął w roku 1965. Z ważnych jednak względów organizacyjnych uzgodniono z PAN przesunięcie Walnego Zjazdu na marzec 1966.

W okresie sprawozdawczym zarejestrowanych było w Towarzystwie 25 Oddziałów w następujących miastach: Białystok, Bydgoszcz, Cieszyn, Częstochowa, Elbląg (ten Oddział powstał w r. 1964), Gdańsk, Grudziądz, Inowrocław, Katowice, Kielce, Koszalin, Kraków, Lublin, Łódź, Olsztyn, Opole, Poznań, Przemyśl, Rzeszów, Siedlce, Szczecin, Toruń, Warszawa, Wrocław, Zielona Góra.

Odbyło się w tym czasie 90 posiedzeń Prezydium Zarządu, 1 zebranie plenarne. Komisja Rewizyjna zebrała się 16 czerwca 1965.

Działalność Towarzystwa kontrolowana była dwukrotnie przez władze finansowe PAN i raz przez kontrolera DRN Warszawa-Śródmieście.

Realizując zarządzenia pokontrolne PAN, Zarząd Główny przeprowadził w 1965 r. akcję uzupełniania ewidencji członków Towarzystwa oraz zastosował zasadę rygorystycznego przestrzegania imiennego wykazu opłacanych przez członków składek.

Według danych Zarządu Głównego liczba członków Towarzystwa wynosi 820 osób.

W roku 1964 Towarzystwo dysponowało budżetem 130 000 zł pochodzącym z dotacji PAN, z czego na akcję odczytową wydano 99 000 (88 000 — odczyty, 11 000 — delegacje). Pozostałą sumę wydatkowano na uposażenia pracowników zatrudnionych w Zarządzie Głównym oraz na koszty administracyjne.

W roku 1965 dotacja PAN wynosiła tylko 105 000 zł; na akcję odczytową wydano 75 000 (62 000 — odczyty, 13 000 — delegacje). Sumę 10 000 zł zarezerwowano na Walny Zjazd.

Dotychczas Towarzystwo otrzymywało w końcu roku od Akademii dodatkowe subwencje w wysokości 20 000—30 000 zł; zmniejszenie dotacji w 1965 r. wynosi około 50 000 zł, co stanowi właściwie $\frac{1}{3}$ budżetu Towarzystwa.

Wynika stąd konieczność przeanalizowania form działalności Oddziałów, gdyż przy równomiernym podziale budżetu między 25 Oddziałów maksymalna ilość możliwych do sfinansowania odczytów rocznie wynosi — 8, tymczasem, jak wiadomo, najbardziej aktywne Oddziały organizowały dotychczas niejednokrotnie nawet ponad 30 odczytów. Problem ten powinien stać się jednym z ważniejszych przedmiotów dyskusji Walnego Zjazdu.

Podobnie jak w latach ubiegłych, Zarząd Główny nie posiadał własnego lokalu i korzystał z gościnności i pomocy Instytutu Badań Literackich, za co pragniemy w tym miejscu złożyć dyrekcji Instytutu serdeczne podziękowania.

Wyrazy wdzięczności należą się z naszej strony również władzom Wydziału I PAN, do których zwracaliśmy się niejednokrotnie z różnymi problemami związanymi z działalnością Towarzystwa i które zawsze, w miarę możliwości, starały się przyjść nam z pomocą.

Działalność odczytowa poszczególnych Oddziałów w zestawieniu liczbowym przedstawia się następująco:

Oddział	1963	1964	1965
Białystok	1	4	4
Bydgoszcz	3	5	4
Cieszyn	17	12	15
Częstochowa	29	36	11
Gdańsk	3	7	5
Grudziądz	10	8	8
Elbląg	—	3	4
Inowrocław	1	6	—
Katowice	12	9	3
Kielce	3	6	6
Koszalin	—	—	—
Kraków	14	18	17
Lublin	23	44	35
Łódź	7	6	5
Olsztyn	8	10	8
Opole	8	9	9
Rzeszów	8	12	23
Poznań	8	8	5
Przemyśl	14	18	8
Siedlce	11	2	—
Szczecin	1	2	3
Toruń	1	7	7
Warszawa	12	13	10
Wrocław	5	11	4
Zielona Góra	4	4	8
Razem:	203	259	209

Towarzystwo było organizatorem następujących sesji naukowych. W 1964 roku: Sesja poświęcona literaturze XX-lecia PRL; w programie przewidziano prelekcje: *Rozwój twórczości dramatycznej* (S. W. Balicki i A. Grodzicki); *Powojenna odbudowa warsztatu polonistycznego* (prof. dr J. Krzyżanowski); *Ku czemu mierza poezja naszej doby* (prof. dr Cz. Zgorzelski); *Literaturoznawstwo XX-lecia* (prof. dr E. Sawrymowicz); *Kierunki poezji XX-lecia* (dr A. Lam); *Proza polska w XX-leciu* (H. Bereza). Sesja ta, w różnych zestawach prelekcji, odbyła się w Rzeszowie (25—26 IV) oraz w Przemyślu (13—14 VI).

Sesja poświęcona twórczości Stefana Żeromskiego, zorganizowana przez Oddział Toruński (prelegenci: prof. dr K. Górski, *Stefan Żeromski a romantyzm polski*; prof. dr A. Hutnikiewicz, *Żeromski wczoraj i dziś*; prof. dr B. Nadolski, *Praca Żeromskiego nad „Wiatrem od morza”*) w Bydgoszczy (28 XI), Grudziądzu (30 X), Inowrocławiu (9 XII), Toruniu (11 XII) i Włocławku (10 XII).

Sesja poświęcona twórczości Żeromskiego, zorganizowana przez Oddział Warszawski (prelegenci: prof. dr J. Z. Jakubowski, *Żeromski i żywotne tradycje polskiej prozy*; prof. dr J. Kulczycka-Saloni, *Warszawa w oczach Prusa i Żeromskiego*; prof. Z. Libera, *Twórczość Żeromskiego w tradycji polonistycznej*; H. Mortkiewicz-Olczakowa, *Żeromski-pisarz*; mgr J. Kądziała, *Geneza „Szyfowych prac”*) 29—30 października w Warszawie i powtórzona w Olsztynie (14 XI) i Rzeszowie (26 XI).

Jednodniowe sesje poświęcone Stefanowi Żeromskiemu odbyły się również w Częstochowie (29 X) i Siedlcach.

W 1965 roku: Powtórzenie w Zielonej Górze (19—20 III) sesji poświęconej literaturze XX-lecia. Sesje z okazji setnej rocznicy urodzin Stefana Żeromskiego odbyły się w Poznaniu (27 III) i Działdowie (26 III). Poza tym Oddział Rzeszowski wspólnie z miejscową Wyższą Szkołą Pedagogiczną urządził sesję: „Z tradycji kulturalnych Rzeszowa i Rzeszowszczyzny”, a w Opolu odbyła się sesja poświęcona twórczości Adama Mickiewicza, związana z uroczystościami odsłonięcia pomnika poety w tym mieście.

Łącznie w okresie sprawozdawczym zorganizowano 16 sesji naukowych.

Dane liczbowe zawarte w tabeli wykazują pewien spadek działalności niektórych Oddziałów. Dotyczy to przede wszystkim Oddziałów: Siedleckiego, Inowrocławskiego i Koszalińskiego.

Na zawieszenie działalności Oddziału Siedleckiego wpłynęło odejście do Warszawy wieloletniego prezesa, dra Stanisława Rutkowskiego, oraz choroba jego następcy, mgra Ignacego Wojewódzkiego. Zarząd Główny wielokrotnie występował z inicjatywami mającymi na celu reaktywowanie działalności tego Oddziału. Ostatnio starania zostały uwieńczone pewnym rezultatem — 22 lutego 1966 odbyło się w Siedlcach spotkanie Zarządu Oddziału z przedstawicielem Zarządu Głównego, drem Stanisławem Rutkowskim; jeżeli Oddziałowi uda się pokonać trudności lokalowe, należy oczekiwać w najbliższym czasie wznowienia jego działalności, tym bardziej że prezes Oddziału Warszawskiego, prof. dr Zdzisław Libera, podjął się w imieniu swego Oddziału roztoczenia specjalnej opieki w początkowym okresie działalności reaktywowanego ośrodka.

W roku 1965 wznowił działalność Oddział Szczeciński: w marcu zaproszono na posiedzenie Prezydium Zarządu Głównego prezesa Oddziału, dra Wacława Derejczyka; w wyniku wspólnie przeprowadzonej dyskusji — 22 kwietnia odbyło się walne zebranie Oddziału konstituujące nowy Zarząd, połączone z prelekcją doc. dra Jarosława Maciejewskiego z Poznania.

W ostatnim okresie nawiązane zostały pierwsze kontakty zmierzające do powołania dwóch nowych Oddziałów — w Pabianicach i Radomiu.

Na plenarnym zebraniu Zarządu Głównego Towarzystwa winno się natomiast rozważyć kwestię dalszego istnienia Oddziałów Koszalińskiego i Inowrocławskiego.

Obok podstawowej działalności Towarzystwa, polegającej na organizowaniu możliwie regularnej akcji odczytowej, Zarząd Główny oraz poszczególne Oddziały starały się stosować nowe formy pracy. Na pierwsze miejsce wysuwają się w tej dziedzinie sesje naukowe, które cieszyły się zawsze dużym zainteresowaniem zarówno wśród członków Towarzystwa jak i miejscowego społeczeństwa oraz stawały się okazją do nawiązania nowych i zacieśnienia dawnych kontaktów z innymi instytucjami, z reguły współpracującymi w organizowaniu sesji.

Przykładem stosowania nowych form działalności mogą być także ciekawe wycieczki organizowane przez Oddział Warszawski — do Opinogóry i „Szlakiem Żeromskiego”, oraz urządzone przez ten Oddział wspólnie z Katedrą Historii Literatury UW i Biblioteką Narodową — wieczór i wystawa poświęcone pamięci Wacława Borowego, czy też spotkanie członków Oddziału z Dyrekcją Muzeum im. Adama Mickiewicza, na którym zapoznano się z problemami zbiorów literackich Muzeum.

Oddział Częstochowski prowadził w dalszym ciągu Studium Humanistyczne oraz wydawał przy pomocy mecenatu społecznego „Komunikaty Naukowe”, w których publikowane są najciekawsze odczyty wygłoszone w Oddziale oraz inne artykuły na tematy regionalne i ogólne, pisane w większości przez członków miejscowego Oddziału.

Ponieważ program Studium Humanistycznego przekracza ramy Statutu Towarzystwa, Prezydium Zarządu kilkakrotnie dyskutowało ten problem i ostatecznie jego rozwiązanie odłożyło do plenarnego zebrania nowego Zarządu Głównego.

Oddział Rzeszowski wprowadził „polonistyczne spotkania” przy czarnej kawie, w czasie których miejscowi prelegenci niejednokrotnie występowali bezpłatnie.

Ambicją Towarzystwa w omawianym okresie było inicjowanie nowych oraz podtrzymywanie już nawiązanych kontaktów z innymi instytucjami naukowymi i społecznymi.

Świadczą o tym choćby wymienione sesje naukowe, z reguły organizowane przy współpracy miejscowych wyższych uczelni, miejskich lub wojewódzkich Rad Narodowych, ośrodków metodycznych czy bibliotek publicznych.

Oddziały Towarzystwa aktywnie uczestniczyły również w imprezach organizowanych przez inne instytucje. Dla przykładu można tu przytoczyć włączenie się Zarządu Oddziału Grudziądzkiego do prac Ogólnomiejskiego Komitetu Obchodów 900-lecia Grudziądza, współpracę Oddziału Cieszyńskiego z Polskim Związkiem Kulturalno-Oświatowym w Czechosłowacji i Wojewódzkim Ośrodkiem Kulturalno-Oświatowym, Oddziału Szczecińskiego ze Szczecińskim Towarzystwem Kultury, a także współpracę Oddziału Olsztyńskiego z Ośrodkiem Metodycznym, przynoszącą od wielu lat świetne rezultaty.

Oddziały działające w miastach posiadających wyższe uczelnie — na ogół pracują w ścisłym związku z ich Katedrami Historii Literatury Polskiej.

Praktykowane jest również w Towarzystwie nawiązywanie kontaktów między poszczególnymi Oddziałami, polegające głównie na opiece, jaką roztaczają Oddziały pracujące w oparciu o katedry uniwersyteckie nad sąsiednimi Oddziałami w miastach powiatowych, np. współdziałanie Oddziałów: Gdańskiego z Elbląskim, Toruńskiego z Grudziądzkim, oraz mecenat Oddziału Krakowskiego nad poczynaniami placówek Towarzystwa w Rzeszowie i Przemyślu.

W roku 1965 ukazały się nakładem PIW tomy 5 i 6 „Biblioteki Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza”: J. Pelc, *Jan Kochanowski w tradycji literatury polskiej (od XVI do połowy XVIII w.)*, I. Maciejewska, *Leopold Staff. Lwowski okres twórczości*. W 1966 nakładem „Ossolineum” wydano tom 7 tejże serii: W. Słodkowski, „*Szyzyfowe prace*” Stefana Zeromskiego. *Studium monograficzne*.

Należy przy omawianiu działalności wydawniczej Towarzystwa podkreślić fakt, że nie posiada ono dotychczas własnej puli papierowej ani funduszy przeznaczonych na ten cel. Uznając jednak akcję wydawniczą, obok odczytowej, za jeden z zasadniczych kierunków działalności — Zarząd Główny zamierza rozpocząć w PAN starania o przydział papieru oraz uwzględnienie tej sprawy w budżecie Towarzystwa na rok 1967.

Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza jest, wraz z Komisją Historycznoliteracką PAN, współwydawcą dwumiesięcznika „Ruch Literacki”, a wraz z Ministerstwem Oświaty — dwumiesięcznika „Polonistyka”. Członkowie Towarzystwa utracili natomiast w 1965 r. prawo do rabatu przy zakupie „Pamiętnika Literackiego” — mimo kilkakrotnych interwencji nie udało się Zarządowi uzyskać zmiany tej decyzji.

Oceniając ogólnie wyniki działalności Towarzystwa w okresie sprawozdawczym, należy jeszcze raz podkreślić sygnalizowaną już wyżej nierównomierność pracy poszczególnych Oddziałów.

Rok 1966 jest rokiem obchodów 1000-lecia Państwa Polskiego, Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza pragnie włączyć się do tej akcji, obejmującej swym zasięgiem wszystkie niemal instytucje społeczne i wiele naukowych. Zwrócono się więc do Oddziałów związanych z ośrodkami uniwersyteckimi z prośbą o zgłaszanie tematów i prelegentów do „milenijnego” cyklu odczytów, poświęconych roli poszczególnych okresów literatury w dziejach kultury polskiej. Oprócz akcji tej przewidziano również zorganizowanie w bieżącym roku sesji i odczytów związanych z 50 rocznicą śmierci Henryka Sienkiewicza.

Wydaje się, że te dwa wielkie cykle tematyczne będą przeważać w pracy Towarzystwa w najbliższym okresie i określą główny kierunek pracy nowego Zarządu Głównego.

Maria Wosiek

SPRAWOZDANIE Z WALNEGO ZJAZDU TOWARZYSTWA LITERACKIEGO IM. ADAMA MICKIEWICZA

(Gdańsk—Będomin, 29—31 marca 1966)

Walne Zjazdy Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza mają w Polsce Ludowej już wieloletnią tradycję. Zgodnie z przyjętym statutem odbywają się one co dwa lata, ostatnio miały miejsce w Opolu (27—29 X 1961) i w Katowicach (8—10 XII 1963). Organizatorem tegorocznego Zjazdu był Gdański Oddział Towarzystwa w porozumieniu z Zarządem Głównym oraz przy współpracy Miejskiego Oddziału Związku Nauczycielstwa Polskiego w Gdańsku. Komitetowi organizacyjnemu przewodniczył prof. dr A. Bukowski — kierownik Katedry Historii Literatury WSP w Gdańsku, członkami zaś byli: doc. dr K. Mężyński, dr U. Winiarska (zastępcy przewodniczącego), dr E. Kotarski (sekretarz), mgr R. Jefimow